

VLČÍ cesta

Lidé vlky lovíli odjakživa. Lovci přírodních národů však vlky lovíli jiným způsobem, z jiných příčin a s jinou loveckou etikou než „civilizovaní lovci“ nedávné minulosti a bohužel – mnohdy i současnosti.

Prehistorický lovec, stejně jako Indián, Inuita, Ainu, Čukča či jiný příslušník některého z národů Sibíře - prokazoval lovné zvěři obecně - a vlkům, medvědům, sobům a bizonům zvláště - úctu, respekt a svůj upřímný vděk. Indiáni kmene Nutka (příslušníci tohoto kmene sebe sama jmenují Nuuchah - nult), kteří žijí již nejméně 2500 let na ostrovech v oblasti zálivu Clayoquot (u ostrova Vancouver v kanadské Britské Kolumbii), mají světový názor o přeměně jedné tvorů v jiné, který shrnul do vět: Hiš - uk - iš cha - walk = Všechno je

jeden celek. (Už John Muir jasně napsal: „Vždy, když chceme uchopit něco samo o sobě, zjistíme, že je to pevně propojeno ke všem součástem vesmíru.“ A Alexandra Fullerová varuje: „Zataháme-li dost silně za nitky bytí jednoho druhu, může se na nás zřítit celý ekosystém.“) Člověk dokázal vlky respektovat, obdivovat, milovat, ale mnohdy se jich dokázal i obávat. Vynikající japonský básník a prozaik Kobajasi Issa (1763 - 1827) to ve svém haiku vyjádřil takto: *Toulaví vlci, člověka mrazí už jenom z jejich trusu.*

Vlci tedy byli loveni (například pro vynikající kožešinu nebo kvůli „léčivým“, rituálním a šamanským obřadům - k těm se využívaly nejen vlčí kožešiny, ale i zuby, drápy a vlčí vnitřnosti), nebyli však vybíjeni, decimováni, tráveni, vyhlazováni, upalováni... To všechno mělo přijít až mnohem později - s růstem lidského majetku, lidské moci a lidského sebevědomí, s růstem pokroku, s vítězným tažením civilizace, arogance, krutého egoismu, zaslepené krátkozrakosti a neúcty k životu... Na vlky čekaly - kvůli zvláštní lidí - pogromy, genocida, kulky, jedy, autodař... V době, kdy se člověk přestal bát opravovat Přírodu či opravovat Boha... Daleko dříve, než bílý muž přinesl Indiánům „železa“ = ocelové pasti, používali prvotní Američané na lov vlků „vlčí jámy“ a padací pasti. „Vlčí jámy“ měly podobu hluboké díry (vespod širší), která kořisti zabraňovala vyskočit či vyběhnout po stěnách zpět na svobodu. Lovci přikryli jámu proutím, trávou a listím a jako návnadu použili kus masa. Některé indiánské kmeny umísťovaly ještě na dno jam zaostřenou kůlu, které lapeného vlka usmrtily. V severních oblastech, tam, kde zemi

svírá permafrost, Indiáni a Inuité pocho-pitelně jámy kopat nemohli. Proto k lovu vlků používali padací pasti - z velkých kamenů nebo ledových desek. Smrtící závaží bylo podepřeno kulem, na němž byla umístěna návnada. Vlk, který se chtěl zmocnit nastraženého masa, porušil rovnováhu zátěže, která se na něj zřítla a přitiskla jej k zemi nebo dokonce rozdrtila. Severští lovci rovněž na vlky nastražovali oka z řemínků z nevydělané kůže. Někteří Inuité umísťovali do lojových kuliček svinuté zaostřené vrbové proutky nebo i úlomky z velrybích kostic. Vlk zmrzlé kuličky zhltl. Jakmile se mu lůž v zažívacím traktu rozpustil, rozvinuté proutky nebo kostice mu poranily útroby. Inuité rovněž používali „vlčí nože“. Ostrou čepel umístili do kusu tuleního, mrožího nebo velrybího tuku, který ještě zmrazili v kusu ledu. Vlk, který lízal tuk, si o čepel pořezal jazyk a nakonec vykrvácel. Na podobném principu byla založena další past - ocelová pružina byla svinuta v kusu tuku. Když ji vlk žral, pružina se rozvinula a zabodla se mu do krku.

Lovit vlka však bylo nebezpečné především z duchovního hlediska. Například indiánský kmen Čerokézů (oni sami se nazývali Tsalagi) věřil, že zabitím vlka mohou na lovce či dokonce celý kmen přivolat pomstu ostatních vlků. Jiné kmeny se obávaly, že zabitím vlka mohou odehnat jinou kořist (a znemožnit tak životně důležitý lov). Rovněž byla mezi Indiány rozšířena pověra, že zbraň, která zabije vlka, nebude již nikdy fungovat. Proto ji buď zahodili, nebo dali šamanovi k očistění, anebo věnovali dětem na hraní.

Když vlka ulovili Kwakiutlové (žijící na pobřeží kanadské Britské Kolumbie), položili jeho tělo na obřadní přikrývku a ze staženého vlka nařezali úzké proužky masa. Každý, kdo se lovu zúčastnil, musel sníst čtyři proužky, vyjádřit své politování se zabitým vlkem a musel jej nazvat svým dobrým přítelem. Zbytky vlčí mrtvoly zabalili indiánští lovci do přikrývky a obřadně spálili v očistném ohni. Indiáni kmene Ahtena (žijící na jižní Aljašce) nesli uloveného vlka do svého tábora na ramenou a slavnostně provolávali: „Zde je pán, který přichází!“ Vlka v chýši uložili do sedící polohy a šaman před něj položil obřadní pokrm.

Když vlka ulovili Inuité, položili jeho mrtvolu na hranici své vsi a nechali ji tam ležet po čtyři dny. Lovce, který vlka zabil, musel čtyřikrát obejít svůj příbytek a speciální písní projevoval svůj zármutek nad zabitým zvířetem. Navíc nesměl mít čtyři dny pohlavní styk se ženou.

„Střeďte se lživých proroků, kteří k vám přicházejí v rouchu ovčím, ale uvnitř jsou draví vlci.“ Evangelium podle Matouše, kapitola 7., verš 15.

Jak vidno, lov vlka přinášel určitá duchovní rizika a porušování tabu. Proto bylo u přírodních národů celkem obvyklé, že když někdo potřeboval vlčí kůžešinu, najal si raději lovce, který ovládal očistné rituály. Lovci také někdy mrtvému vlkovi tvrdili, že jsou z jiné vesnice, aby případnou posmrtnou pomstu vykonal na nesprávném místě. (Například Čukčové ze severovýchodní Sibíře zabitým vlkům říkali, že je zabili Rusové.) Lov vlků lovci přírodních národů nebyl pro populaci těchto predátorů nikdy nijak nebezpečný a lze bez nadsázky říci, že měl takřka vždy duchovní charakter. „Duchovnost lze definovat jako způsob vědomí,“ napsal Fritjof Carpa a pokračuje: „vědomí, v němž pociťujeme svou spojitost s vesmírem jako celkem.“

Ukázalo se, že ekologické uvědomění je ve své nehlubší podstatě zcela evidentně duchovní. Toto je v souladu s duchovními tradicemi, které nám odkázali taoističtí filozofové dávné Číny stejně jako svatý František z Assisi nebo domorodí američtí Indiáni.

Drastické vybití vlků nastalo až v pozdější době s dobře vyzbrojenými bílými lovci...

Kdysi i v naší staré dobré Evropě žilo veliké množství vlků. Například Irsko bylo v 16. století přezdíváno Vlčí zemí kvůli veliké populaci vlků, která zde žila. (Možná i proto dalo Irsko světu největšího psa - irského vlkodava - který byl vyšlechtěn pro štvání vlků.) Král však nařídil vlky intenzivně lovit. Díky tomuto nařízení byl okolo roku 1700 zahuben poslední irský vlk.

Velké úcty požívali vlci kdysi v Řecku. Starověcí Aténané si cenili vlků tak vysoko, že přijali zákon tohoto znění: Kdokoliv zabije vlka, musí mu na vlastní náklady vystrojít pohřeb.

Ve středověku ovládl především křesťanský názor, že zabít vlky je správné nejen kvůli ochraně stád, ale především z morálního hlediska. Lidé rozlišovali zvířata na užitečná (jako byl pes, kuň, ovce či kráva) a na zvířata člověku škodící (vlk, kuna, lasice, rys, medvěd...). Vzdělanci rozlišovali zvířata na bestes dulces - tedy zvířata voňavá - a na bestes puantes - zvířata páchnoucí. Zmíněný vztah demonstuje například kontrast mezi vlkem a psem či kontrast mezi krkavcem a holubicí. (Nutno zdůraznit, že středověk v Evropě - kvůli mnoha válkám - vlkům

**Vlci byli
v křesťanském
světě považováni
za zplozence
pekelné**

Impozantní
a ostrážitá,
štíhlá
a elegantní
šelma

paradoxně přál. Často nepohřbené či nedostatečně pohřbené lidské mrtvoly se staly pro vlky přísunem proteinů a bohatě prostřeným stolem.)

I Česko bylo kdysi domovem mnoha vlků. V Kronice české Václava Hájka z Libočan (vydané poprvé v roce 1541) se dočteme: „Téhož léta (myšleno k roku 1269 - pozn. aut.) veliké množství v Čechách bylo vlkův, takže sobě lidé s nimi velmi stajskali, neb skrze vsi a městečka nehrazená v noci i ve dne běhající na dobytčích činili velikú škodu, také i lidi kousali a některé dávali až do smrti. Král Přemysl, o tom zprávu maje, rozkázal okolo vsí a městeček jámy dělati a na ně husy, kačice neb prasata sázeti, a tak jest jich mnoho pohubeno.“ (I v současnosti můžeme někde najít stopy po „vlčích jamách“ - například na Českomoravské vrchovině jsou známé dochované jámy u Zubří a Karasína.) V pozdějších dobách byli vlci tráveni. Na našem území se používal například oměj vlčí mor (*Aconitum vulparia* Reichenb). Latinský název se odvozuje z řeckého slova *aconiti* čili bez prachu. To znamená vítězství nikoliv čestným bojem v prašné aréně, ale zákeřně - jedem. Prach z usušených oddenků se sypával na kusy masa, které se rozhazovaly na vlčích stezkách. Navzdory své jedovatosti patří oměj vlčí mor k nejkrásnějším pryskyřníkovitým bylinám s bizarně utvářenými květy, které se na Vysočině rozevírají na přelomu května a června. Až přes metr vysoká trvalka roste na humózních, minerálně bohatých sutích, zejména na vápencích. V Evropě a v Severní

Americe sloužily k výrobě jedů i některé druhy lišejníků. Účinností se „proslavil“ zejména druh *Letharia vulpina* - k výrobě otrávených návnad nejen na myši, ale i na vlky.) Později byli vlci štváni a stříleni. A intenzivní lov „nesl své plody“: poslední původní vlk byl v Čechách uloven v roce 1891 a na Moravě v oblasti Žďárských vrchů již o 61 let dříve - přesně 2. ledna 1830. „Moderní doba“ přinášela stále lepší, rychlejší a přesnější zbraně - a „moderní boj“. Vlci v Evropě mizeli jak jarní sníh a zmizeli i ve 48 státech USA. Vskutku úctyhodná bilance mezidruhové nenávisti. Barry Holstun Lopez ve své knize *O vlkoch a lúďoch* píše: „Další myšlenka, která se zrodila v Evropě a která odůvodňovala zabíjení vlků, pochází z práce Reného Descartesa. Descartes

„Myškující“ vlk

vyjádřil víru, že zvířata byla stvořena na zemi jen člověku k užítku, navíc jsou zjevně nízkého rodu, nemají duši, a proto se člověk nevystaví žádné morální vině, když je bude zabíjet. Toto bylo formálním popřením „pohanské“ myšlenky neslučitelné s oficiálním učením římské církve, že zvířata mají duši a že by neměla být nesmyslně zabíjena a že zvířata nejsou podřízena lidem. Víra, že člověk může zabít vlka bez morálních zábrán, bez citu, protože vlk je jen zvíře, získala hrozivé rozměry v Americe během strychninové kampaně v 19. století. Evropský lovec, žijící kolem roku 1650, mohl zabít za celý svůj život 20 až 30 vlků; jeden americký lovec na sklonku 19. století mohl zabít čtyři nebo pět tisíc vlků za deset let.“ Nesmiřitelnost boje s vlky v Americe podpořil i vztah Američanů k soukromému vlastnictví: soukromý majetek se rovnal Písmu svatému, byl nedotknutelný a bylo jej třeba, pokud to bylo nutné, hájit se zbraní v ruce. Proti nevídaným přistěhovalcům, zlodějům, pobudům, proti grizzlyům, pumám a vlkům. Dědictví těchto pionýrských tradic a úcty k soukromému vlastnictví nám pomůže pochopit tón dochovaného dopisu, který napsal roku

Lovci často považují vlky za obtěžující konkurenci

1892 ovčák Bob Jenkins: „Je to opravdová skvrna, odporné znamení na tváři civilizace a společnosti lidí v Iowě, že vlci jsou ještě stále zde a že je ještě stále možno vidět, jak přecházejí přes nejlépe udržované farmy a dokonce se vyskytují blízko nejvzácnějších oblastí v našem státu.“

Pro řadu z nás bude skličující čtení této stručné bilance Barryho Holstuna Lopeze: „Nikdo nedokáže spočítat, kolik zvířat bylo zabito na planinách, řekněme - od roku 1850 do roku 1900. Když spočítáme, kolik bizonů zabili pro kůže, kolik vidlorohů kvůli svíčkové, kolik holubů stěhovavých posloužilo za cvičné terče na střelbu a kolik indiánských poníků zabili běloši, aby udrželi Indiány v chudobě, potom si můžeme představit, že takto zahynulo asi 500 milionů tvorů. Z tohoto počtu - asi jeden anebo dva miliony vlků. Tato čísla dnes už ne-

mají žádný význam...“ Při studiu různých dobových materiálů často narazíme na těžko uvěřitelné kuriozity. Například zákoník státu Massachusetts obsahuje následující zákon z roku 1838: „Kdokoliv vystřelí ze zbraně (ve městě) bez příčiny nebo na nějaké zvíře, kromě Indiána nebo vlka, zaplatí pokutu 5 šilinků za každý výstřel.“ (Předběhne tok času následující informací: díky „protivlčím“ kampaním často rozdmýchávaným s podporou bulvárního tisku a státním odměnám, vypláceným za vlčí skalpy, byli v Severní Americe vlci nemilosrdně pronásledováni a vybíjeni až do 70. let dvacátého století. Těžko hledat ve zvířecí říši jiného tvora, který byl lidmi decimován podobným způsobem, s neovladatelnou nenávistí a s neutuchající horlivostí.)

Vášnivým lovcem vlků byl například také generál George Armstrong Custer (padl v proslulé bitvě se Siouxy u řeky Little Big Hornu 25. 6. 1876). Custer se vyžíval ve štvanicích (a to nejen na Indiány) a téměř vždy cestoval s velkou smečkou psů. Generál měl v oblibě zejména velké anglické chrtý - irské vlkodavy a deerhouny. Dva obrovské bílé chrtý vzal

také s sebou na výpravu do posvátných hor Dakotů - do Black Hills, kde jim umožnil štvát a lovit jeleny a vlky (což Dakoty rozlítlo k nepřítelství). Jižní Čejeni (Cheyenne), kteří Custeru upřímně nenáviděli, mu v bitvě u Washity v Oklahomě roku 1868 zabili jeho milovaného deerhouna - Bluchera.

Štvance na vlky v Evropě a v Rusku byly zejména aristokratickou kratochvílí. Zatímco šlechta hodovala a opíjela se na loveckých chatách a zámečcích, hlavní psovod s pomocníky pátral za pomoci místních lidí po vlčích. V den honu už bylo vše připraveno a smečka vypátrána. Ke štvanicím se zejména v Rusku využívali ruští chrtý - barzojové.

Lovu vlků se psy se v Rusku i v Severní Americe horlivě věnoval Theodore Roosevelt. A štvance to byly vskutku velikorysé - posuďte sami... Jednou se vydal na lov se 137 psy a 60 koňmi. Lovu se zúčastnilo 44 lovců plus honci a novináři. Masa lidí a zvířat se „poskládala“ do soukromého vlaku, složeného z dvaadvaceti vozů! Svému příteli, který lovil se psy v Severní Dakotě, Roosevelt napsal: „Psi musí mít pouze dvě vlastnosti: musí být rychlí a musí bojovat s veselou myslí -

potom postupně vyrostou ve smečku vražedných bojovníků, otužilých v boji a vždy připravených vlka zardousit.“

Příště vám ve druhé části kapitoly Vymítání ďáblů přineseme řadu příběhů a příkladů krvavé historie, jichž jsou Dějiny vlka plny.

P. S. (Vlčí zpěv)

Chystám se ke zpěvu

(Vlci se trochu smějí)

S hlavami k úplňku

Zpíváme o naději

O lásce na sněhu

O nebi s busím klínem

O stopách na břehu

O mase se strychninem

Zpíváme o sobech

O grogu z horké krve

O noci poslední

Anebo o té prvé

O honcích v záloze

O horách s hudbou větru

S čumákem k obloze

A v potrhaném svetru

Na hvězdné dálnici

Stopuji Velký vůz

S šedými bratříčky

Zpíváme Vlčí blues

Jaroslav Monte Kvasnica

**Pozorní
a nenápadní...**

